

Utjecaj brojalica na razvoj govora kod djece predškolske dobi

---

Ištuk, Ana-Bruna

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:976374>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-19**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
PREDDIPLOMSKI STUDIJ RANOG I PREDŠKOLSKOG
ODGOJA I OBRAZOVANJA

ANA-BRUNA IŠTUK

ZAVRŠNI RAD

UTJECAJ BROJALICA NA RAZVOJ
GOVORA KOD DJECE PREDŠKOLSKE
DOBI

Zagreb, rujan 2019.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
PREDDIPLOMSKI STUDIJ RANOG I PREDŠKOLSKOG
ODGOJA I OBRAZOVANJA
Zagreb

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Ana-Bruna Ištuk

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Utjecaj brojalica na razvoj govora kod djece predškolske dobi

MENTOR: Josipa Kraljić, v. pred.

Zagreb, rujan 2019.

Sadržaj

SAŽETAK	1
Summary	2
1. UVOD	3
2. BROJALICE	4
2.1. GOVORENA BROJALICA	4
2.2. BROJALICE PREMA SADRŽAJU	6
2.2.1. KONKRETNA BROJALICA	6
2.2.2. BESMISLENA BROJALICA	9
2.2.3. KOMBINIRANA BROJALICA	10
2.3. BROJALICE UZ IGRU RUKAMA	10
3. GOVOR	12
3.1. NASTANAK GOVORA I GOVORNI ORGANI	12
3.2. RAZVOJ GOVORA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI	13
4. POREMEĆAJI GOVORA, JEZIKA I KOMUNIKACIJE DJECE PREDŠKOLSKE DOBI	15
4.1. POREMEĆAJI IZGOVORA	15
4.2. POREMEĆAJI RITMA I TEMPA GOVORA	17
4.2.1. MUCANJE	17
4.2.2. BRZOPLETOST	18
4.2.3. BRADILALIJA	19
5. UTJECAJ BROJALICA NA RAZVOJ GOVORA KOD DJECE PREDŠKOLSKE DOBI	19
5.1. UTJECAJ BROJALICA NA POJEDINE GOVORNE, JEZIČNE I KOMUNIKACIJSKE POREMEĆAJE	20
6. ZAKLJUČAK	26
7. PRILOZI	27
7.1. Popis slika	27
7.2. Popis primjera	28
LITERATURA	29
IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA	30

SAŽETAK

U ovom se radu teorijski istražuje utjecaj brojalica na razvoj govora kod djece predškolske dobi. Također, u radu se istražuje i njihov utjecaj na pojedine jezične, govorne i komunikacijske poremećaje kojih je u zadnjih nekoliko godina sve više.

Kao sam uvod u poglavlje koje istražuje utjecaj brojalica, u radu se govori o brojalici kao glazbenom sadržaju, njenim vrstama i podjeli prema izvedbi i sadržaju te je za svaku vrstu naveden slikovni primjer takve brojalice. Osim o brojalicama, u radu se govori i o govoru, nastanku govora i govornim organima te o razvoju govora kod djece predškolske dobi. Prati se razvoj djece od rođenja (predverbalne faze) do šeste godine života. Nadalje, opisani su i pojedini govorni, jezični i komunikacijski poremećaji kod djece predškolske dobi kao što su poremećaji izgovora te poremećaji ritma i tempa govora u koje spadaju mucanje, brzopletost i bradilalija. Nakon toga, govori se o samom utjecaju brojalica na govor i na govorne teškoće i poremećaje te se daju primjeri brojalica koje utječu na pojedine poremećaje te se mogu koristiti u rehabilitaciji djece s jezičnim teškoćama, ali i u svakodnevnom radu s djecom.

Ključne riječi: brojalice, govor, razvoj govora, predškolsko dijete, govorni poremećaji

Summary

This paper theoretically examines impact of nursery rhymes on the speech development in pre-school children. In addition, the paper examines their influence on particular linguistic, speech and communication disorders, which have been increasing in recent years.

As an introduction to the chapter exploring the impact of nursery rhymes, the paper discusses the nursery rhymes as musical content, their types and the division of performance and content, and gives an illustrative example of a nursery rhyme for each type. This paper also discusses speech, speech formation, speech organs and speech development in pre-school children. It also monitor the development of children from birth (pre-verbal phase) to the age of six. Furthermore, some language and communication disorders in pre-school children are described such as pronunciation disorders and rhythm and tempo disorders, which include hastiness, stuttering and bradylalia. After all, it is discussed the effect of nursery rhymes and how they are affecting particular disorders, but also how they can be used in the rehabilitation of children with language difficulties as well as in their daily work with children.

Key words: nursery rhymes, speech, speech development, pre-school children, speech disorder

1. UVOD

Govor je, uz razgovor i pripovijedanje, temeljna komunikacija među ljudima. Njime se prenose i oživljavaju misli, osjećaji i informacije. Govor se, kao i sve ostale sposobnosti i vještine, stječe odgojem, vježbom i iskustvom (Jurišić, Sam Palmić, 2002). Autorice Jurišić i Sam Palmić (2002) navode kako je govor sam po sebi ritmički određen što dovodi do činjenice da i u glazbenom smislu on postaje određen jer je ritam temeljni glazbeni element. Upravo je brojalice vrsta ritmičkog govora (Gospodnetić, 2015). Djeca, osim govornim izražavanjem, spontano komuniciraju i glazbenim izražavanjem, a upravo je brojalice najprirodniji način dječjeg spontanog izražavanja. (Jurišić, Sam Palmić, 2002). Brojalice je sveprisutna u dječjoj igri (Jurišić, Sam Palmić, 2002). Ona je sredstvo igre, poticaj za igru, dopuna igri i sama igra, a uz to je i pristupačna djeci jer se lako pamti, ima ritam i melodična je (Peteh, 1998). Predškolska djeca ju posebno prihvaćaju zbog njene elementarnosti, kratkoće i jednostavnosti te zbog lakoće izgovora glasova, kratkih slogova često sastavljenim od jednog samoglasnika i dva suglasnika (Peteh, 1998). Vrijednost brojalice u odgojno-obrazovnom radu s djecom predškolske dobi posebno se vidi u govornom razvoju, razvoju spoznajnih sposobnosti, razvoju govorne kreativnosti i razvoju pokreta i ritma. (Peteh, 1998).

Zadnjih nekoliko godina, stručnjaci i znanstvenici posebno se bave poticanjem govora kao jednom od bitnih tema. Smatra se da je razlog tomu vidljivo opadanje jezične kompetencije mladih, ali i porast govorno-jezičnih teškoća koji je zabilježen u mnogim istraživanjima. Kako bi dijete moglo govoriti, potrebno je da ono putem osjetila sluha čuje govor. To znači da se djetetu mora pružiti mogućnost slušanja različitih kvaliteta govora. Takvo iskustvo dijete će steći, uz slušanje priča, bajki, poezije, kreativnim jezičnim igrama u koje možemo ubrojiti i brojalice (Velički, 2009). Osim na sam razvoj govora, brojalice utječu i na pamćenje, motorički i glazbeni izraz, ali i na poremećaje jezika, govora i komunikacije kod djece predškolske dobi (Šmit, 2001).

2. BROJALICE

Brojalica je vrsta ritmičnog govora koju stvaraju uglavnom sama djeca i služi im za razbrojavanje prije neke igre, npr. lovice, skrivača, igre s pjevanjem i ostalo (Gospodnetić, 2015). Ubrajamo je u vrstu glazbe jer ima svoj ritam, glazbeni oblik i sve ostale elemente osim melodije i harmonije. One su pristupačne djeci jer se lako pamte, imaju ritam i melodične su. Gospodnetić prema Novotniček (2003) naglašava kako je brojalica svojim socijalnim faktorom važna za razvoj zdrave ličnosti. Djeca brojalice uče i od odraslih, ali najčešće starija djeca uče mlađu. Sudjelovanje u prebrojavanju znači da je dijete prihvaćeno u igru, da će imati svoju ulogu u istoj te da će ravnopravno s drugom djecom dijeliti radost i smijeh. Specifičnost brojalice je posljednji slog kojim djeca određuju tko će biti izabran pa ga obično jače naglase. Isto tako, ponekad i ubrzavaju izgovarajući brojalicu kako napetost raste prema kraju jer ta posljednja riječ u brojalici ima odlučujuću moć (Gospodnetić, 2015). Zbog te moći koju brojalica ima, jedne od najomiljenijih brojalica djeci su upravo one sastavljene od besmislenih riječi, nerazumljivih, "čarobnih" (Gospodnetić, 2015 prema Grupa autora, 1990, str. 15).

Nadalje, samo djetetovo izmišljanje brojalica nikako nije za djecu posao, već suptilan način otkrivanja i spoznaje vlastita svijeta i onoga koji ga okružuje. Stvaranje brojalice je djetetova potreba, aktivnost (kao i svaka) za koju je dijete motivirano osjećajem. Brojalica izaziva emocionalni odgovor već samim glazbenim ustrojem ili svojim mogućim sadržajem te zbog toga ona ne dopušta stereotipan pristup glazbenoj ili bilo kojoj drugoj vrsti aktivnosti. Upravo zato što je brojalica glazbeni govor, ona je uvijek nov i moćan poticaj (Jurišić, Sam Palmić, 2002).

2.1. GOVORENA BROJALICA

Pojam "govorena brojalica" sastoji se od dviju komplementarnih odrednica, iako se prvi dio sintagme "govorena" može činiti suvišnim budući da je brojalica sama po sebi naglašeni spoj riječi i ritma, odnosno jezično-ritmička ili govorno-glazbena struktura (Jurišić, Sam Palmić, 2002).

Govorena je brojlica (slika 1.) snažan intelektualan i glazbeni poticaj za djecu predškolske dobi. Ona također može ispuniti dijete zadovoljstvom jer uvijek odiše ritmičkom svježinom i bogatstvom riječi (Jurišić, Sam Palmić, 2002).

Slika 1. Prikaz govorene brojlice

MALA ANA

E - kla, be - kla, ko - lač pe - kla, tu - ti, fru - ti u mi - nu - ti po - je - la ga
ma - la A - na, još od i - gre za - ma - za - na. Ma - la A - na, van!

Izvor: Kraljić, J. (2017.) Pjesmom kroz igru, skripta. Zagreb: Učiteljski fakultet, str. 45, fotografirala autorica

Neke su brojlice, kao što je "Boc, boc iglicama", s vremenom dobile melodiju te postale i pjesma. Brojlica "Boc, boc iglicama" tako je, nakon što je dobila melodiju, nastala i igra s pjevanjem (slika 2.)

Slika 2. Prikaz dječje igre s pjevanjem "Boc, boc iglicama"

BOC, BOC IGLICAMA

Boc, boc i - gli - ca - ma, ne di - raj ga ru - či - ca - ma
bo - de, bo - de jež! Bjež' u ru - pu, bjež'!

Pjesma može završiti riječima „bjež' u rupu, bjež'“ ili bit' će suza, bjež'!
Varijanta 1.: Djeca stoje u krugu i na 1. i 2. frazu bodu rukama oko sebe u metru; ritam treće fraze bodu naizmjenice rukama prema gore a ritam četvrte fraze prema dolje uz čučanj. Na „bjež'“ sakriju glavu među ruke (ili čučnu tek na zadnju pauzu). Ova je varijanta za najmlađu djecu bolja od druge varijante.
Varijanta 2.: Jedno dijete je u sredini a ostala djeca „bodu“ prema njemu u metru. Na kraju se razbježe a dijete koje je bilo u sredini ih lovi.

Izvor: Kraljić, J. (2017.) Pjesmom kroz igru, skripta. Zagreb: Učiteljski fakultet, str. 26, fotografirala autorica

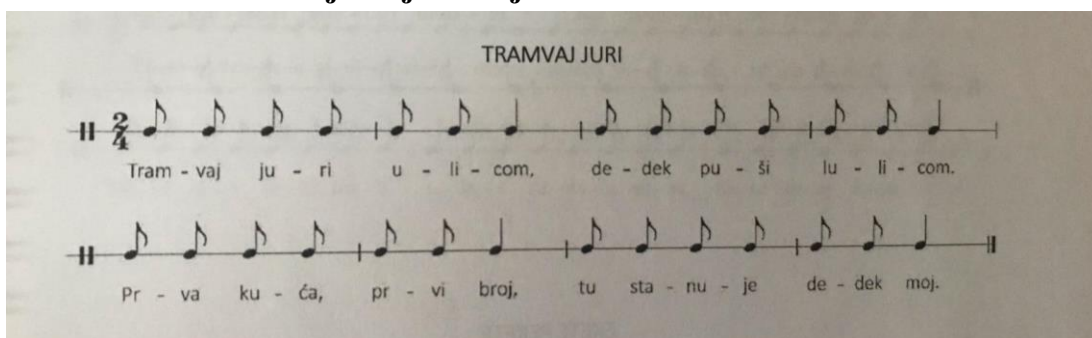
2.2. BROJALICE PREMA SADRŽAJU

Sadržaj brojalice je od velikog značenja za dječju percepciju jer dječje mišljenje svoj razvoj nalazi u nepresušnoj mašti (Jurišić, Sam Palmić, 2002). Dijete maštu pretvara u zbilju ili obrnuto- zbilju u maštu. Plod mašte su vrlo često sadržaji stihova koji se mogu spontano uobličiti u brojalicu. To je razlog zašto dječja mašta često rezultira nesvakidašnjim tekstovima (Jurišić, Sam Palmić, 2002). Sadržaj brojalice je najčešće plod spontane igre, običaja, situacija, a ne promišljanja u smislu izmišljanja brojalica. On je ogledalo emocionalnog i intelektualnog razvoja djeteta. Taj zamišljeni sadržaj može biti konkretan, ali isto tako on može biti plod dječje mašte, fantazije, odnosno nešto što nema veze sa stvarnošću dječjeg života. Stoga, brojalice mogu imati riječi sa smislom (konkretne brojalice) i bez smisla (besmislene brojalice) (Gospodnetić, 2015 prema Peteh, 1998), a sadržaj brojalice također može biti i kombiniran (Jurišić, Sam Palmić, 2002).

2.2.1. KONKRETNA BROJALICA

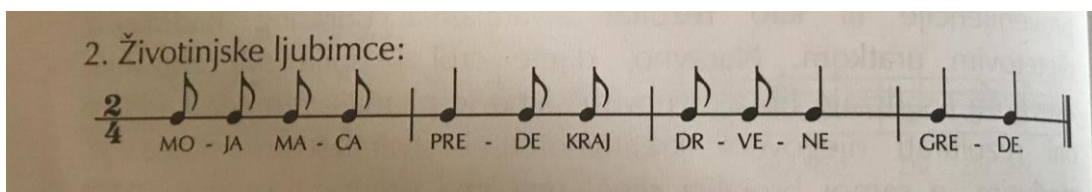
Konkretna brojalica je ona koja je, kako sam pojam govori, stvarna ili određena. Sadržaj konkretne brojalice je svakom djetetu razumljiv te on konkretizira određene situacije. Neke od takvih situacija su: zbivanja i svakodnevne situacije u djetetovoj okolini (slika 3.), životinjske ljubimce (slika 4.), prigodne situacije (slika 5.), prirodne pojave (slika 6.), život prirode (slika 7.). Brojalica konkretnog sadržaja ima višestruko značenje u odgoju djeteta. Osim njenog glazbenog značaja, ona može biti značajna i kao didaktički sadržaj (slika 8.) (Jurišić, Sam Palmić, 2002). Iako konkretan, sadržaj ovakve brojalice često, u određenom smislu, može biti i nestvaran. Tako na primjer, prizori iz životinjskog svijeta, često se povezuju sa stvarnošću kada se životinjama daju ljudske osobine. Upravo takve brojalice neobično privlače dijete i zbog svog sadržaja imaju odgojno značenje (slika 9.) (Jurišić, Sam Palmić, 2002).

Slika 3. Prikaz konkretne brojalice kojoj sadržaj prikazuje zbivanja i svakodnevne situacije u djetetovoj okolini

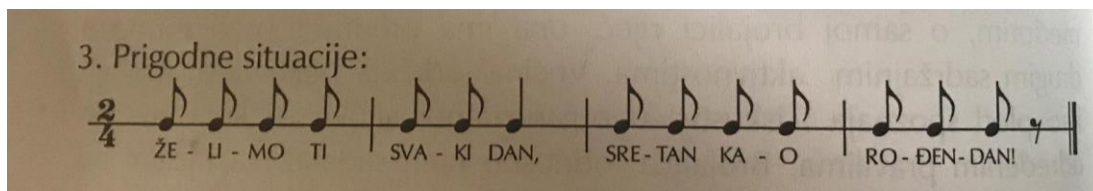
Izvor: Kraljić J. (2017.) Pjesmom kroz igru, skripta. Zagreb: Učiteljski fakultet, str. 45, fotografirala autorica

Slika 4. Prikaz konkretne brojalice kojoj sadržaj prikazuje životinjske ljubimce

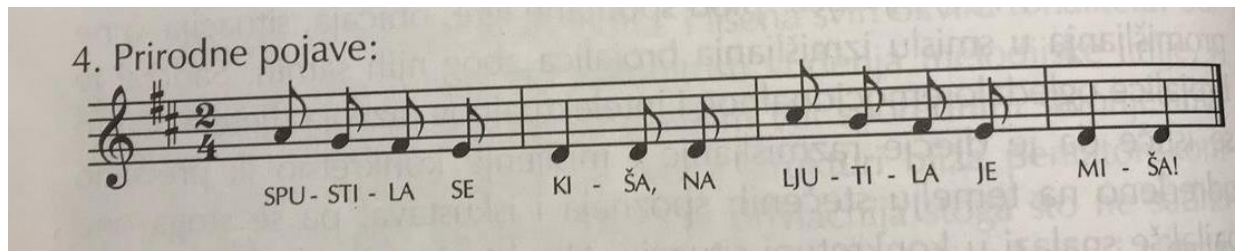
Izvor: Jurišić, G., Sam Palmić, R. (2002.) Brojalica, snažni glazbeni poticaj. Rijeka: Adamić, str. 26, fotografirala autorica

Slika 5. Prikaz konkretne brojalice kojoj sadržaj prikazuje prigodne situacije

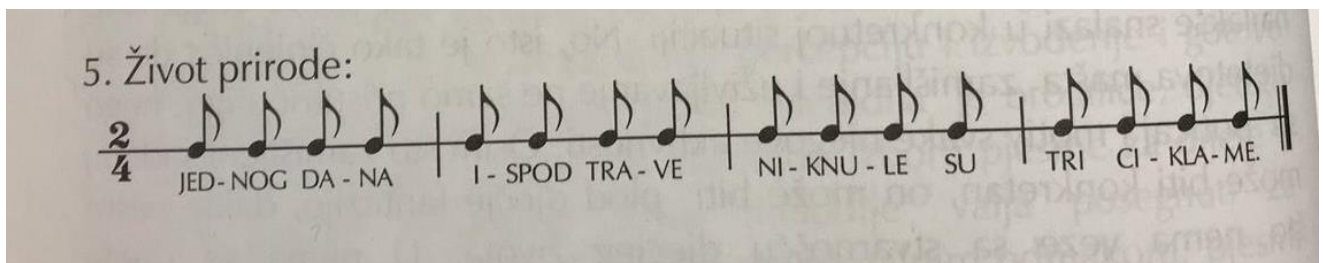
Izvor: Jurišić, G., Sam Palmić, R. (2002.) Brojalica, snažni glazbeni poticaj. Rijeka: Adamić, str. 26, fotografirala autorica

Slika 6. Prikaz konkretne brojalice kojoj sadržaj prikazuje prirodne pojave

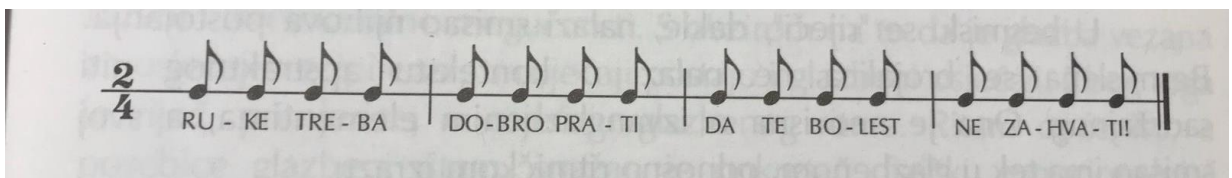
Izvor: Jurišić, G., Sam Palmić, R. (2002.) Brojalica, snažni glazbeni poticaj.
Rijeka: Adamić, str. 26, fotografirala autorica

Slika 7. Prikaz konkretne brojalice kojoj sadržaj prikazuje život prirode

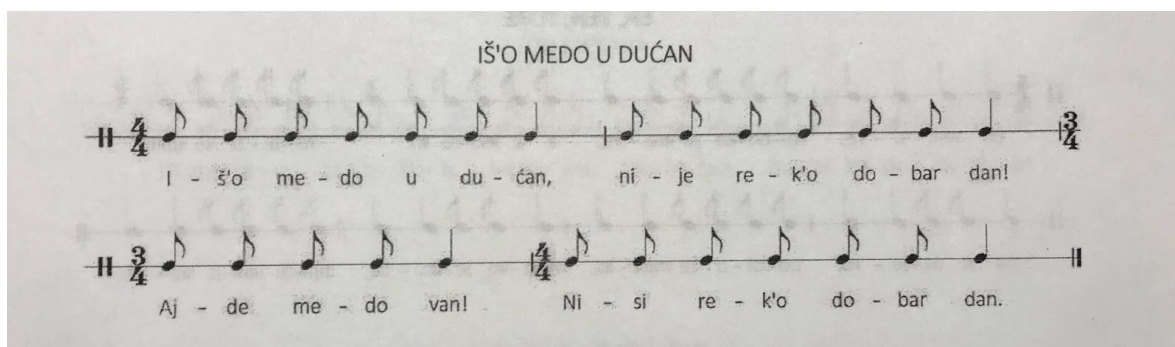
Izvor: Jurišić, G., Sam Palmić, R. (2002.) Brojalica, snažni glazbeni poticaj.
Rijeka: Adamić, str. 26, fotografirala autorica

Slika 8. Prikaz konkretne brojalice kojoj sadržaj ima didaktičko značenje

Izvor: Jurišić, G., Sam Palmić, R. (2002.) Brojalica, snažni glazbeni poticaj.
Rijeka: Adamić, str. 27, fotografirala autorica

Slika 9. Prikaz konkretne brojalice kojoj je sadržaj nestvaran

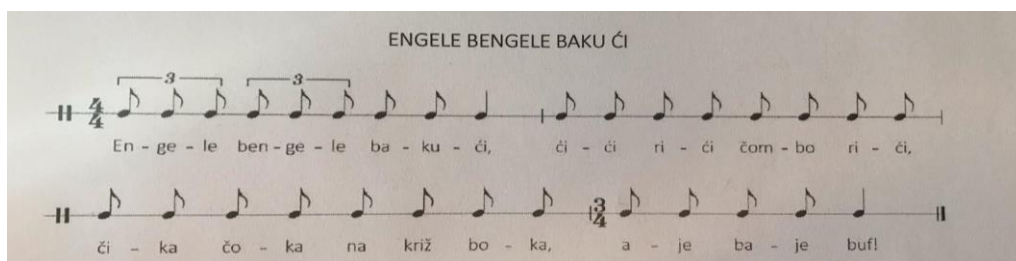

Izvor: Kraljić, J. (2017.) Pjesmom kroz igru, skripta. Zagreb: Učiteljski fakultet, str. 48, fotografirala autorica

2.2.2. BESMISLENA BROJALICA

Kad se govori o besmislenoj brojatici, misli se na onu koja nema određeno značenje. Radi se o nizu slogova, odnosno riječi koje ništa konkretno ne znače. Slogovi takvih brojatica, odnosno slogovi "riječi" su u funkciji ritma ili se nižu u korist razvoja govora, odnosno pravilnog izgovaranja pojedinih glasova (Jurišić, Sam Palmić, 2002). Takve su brojalice djeci nadasve privlačne jer u njima potiču kreativnost kojom oni sami izmišljaju slogove, a ritam koji im daju, te slogove načini glazbenom cjelinom. Besmislena brojatica (slika 10.) se ne nalazi u kontekstu apstraktnog niti sadržajnog. Neovisna je o izvanglazbenim elementima, a njen smisao nalazimo u glazbenom, odnosno ritmičkom izrazu.

Slika 10. Prikaz besmislene brojalice

Izvor: Kraljić, J. (2017.) Pjesmom kroz igru, skripta. Zagreb: Učiteljski fakultet, str. 49, fotografirala autorica

2.2.3. KOMBINIRANA BROJALICA

Kad se konkretni i besmisleni dijelovi sadržaja spoje, tada nastaje brojalice čiji je sadržaj kombiniran. U slučaju takve brojalice, nizanje besmislenih slogova ili riječi najčešće je u funkciji zaokruživanja ritmičke cjeline. Ovakva vrsta nastaje spontano, a ne svjesnim oblikovanjem zadanih riječi te je to njena odlika. Zbog toga se djeca u ovoj vrsti mogu dokazati kao maštoviti i oni koji znaju improvizirati. Rezultat njihova improviziranja uvijek je primjeren i zanimljiv te ne postoji nikakva mogućnost pojave sadržajne ili ritmičke jednoličnosti brojalice. (slika 11.)

lika 11. Prikaz kombinirane brojalice

Izvor: Izvor: Kraljić, J. (2017.) Pjesmom kroz igru, skripta. Zagreb: Učiteljski fakultet, str. 46, fotografirala autorica

2.3. BROJALICE UZ IGRU RUKAMA

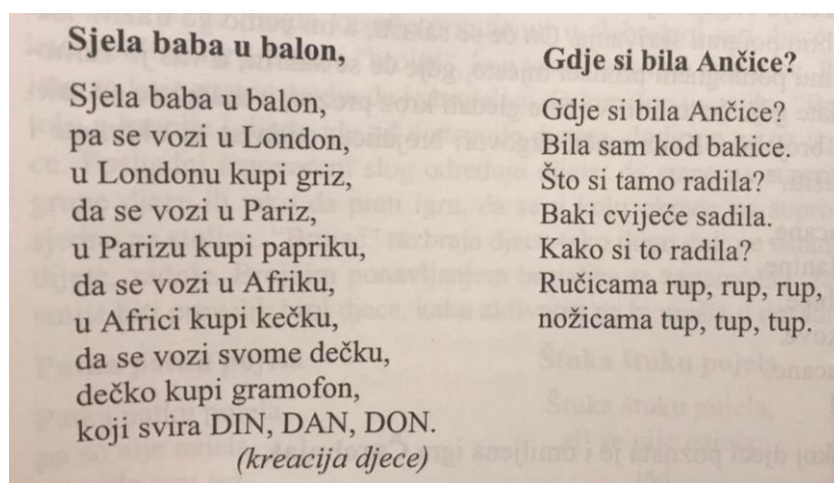
Mnogi autori poput Peteh (1998), Herljević i Posokhova (2002) te Šego (2009) govore o tome kako je razvoj govora kod djece usko povezan s njihovim razvojem fine i grube motorike. "Igre poticanja izgovora glasova i slogova usko su povezane s igrama koje potiču slušanje te s onima za razvoj motorike." (Šego, 2009, str. 135)

Herljević i Posokhova (2002) navode kako su mnogi znanstvenici koji proučavaju razvoj dječjeg živčanog sustava, a posebice razvoja govora otkrili veliko stimulatивно značenje funkcije ruke. Dokazano je da razina razvijenosti dječjeg

govora izravno ovisi o stupnju formiranosti finih pokreta prstiju ruku. Na temelju istraživanja velikog broja djece, znanstvenici su došli do zakonitosti koja tvrdi da je razvoj govora normalan onda kada razvoj pokreta prstiju odgovara dobi (Herljević, Posokhova, 2002). Formiranje važnih govornih zona u mozgu ostvaruje se pod utjecajem živčanih impulsa prstiju ruku. Sukladno tome, Što su djetetovi prsti aktivniji, to se bolje ostvaruje njegov govorni, emocionalni i intelektualni razvoj. Zbog toga je vježbe prstićima potrebno započeti od najranijeg djetinjstva, a vrlo dobru vježbu za prste ruku pružaju narodne igre-pjesmice (Herljević, Posokhova, 2002) te brojalice koje se primjenjuju u igri rukama (Peteh, 1998).

Peteh (1998) kao primjere ovakvih brojalice navodi dvije: "Sjela baba u balon" i "gdje si bila Ančice" (slika 12.). Ove se brojalice, prema Peteh, mogu izgovarati uz pljeskanje dlanovima. Za takvu igru, potrebno je dvoje djece koja stoje jedno nasuprot drugog. Djeca plješću dogovorenim redoslijedom. Najprije svaki igrač pljesne u svoje ruke, zatim dlanove stavlja na dlanove suigrača. Nakon toga slijedi unakrsno pljeskanje lijevom rukom u lijevi dlan, a desnom u desni. Prilikom pljeskanja izgovaraju tekst brojalice. Takvim načinom igre, dijete prati i pamti redoslijed pljeska i tekst brojalice.

Slika 12. Brojalice "Sjela baba u balon" i "Gdje si bila Ančice?" koje se izgovaraju uz igru rukama

Izvor: Peteh, M. (1998.) Zlatno doba brojalice. Zagreb: Alinea, str. 20, fotografirala autorica

Nadalje, autorice Herljević i Posokhova (2002) kao jednu od vrlo dobrih vježbi za prste ruku navode sljedeću brojalicu:

“Ovaj ide u lov.

Ovaj nosi pušku.

Ovaj jede krušku.

Ovaj kaže: “Daj i meni!”

Ovaj kaže: “Ne dam tebi!”” (Herljević, Posokhova, 2002, str. 108)

Pri izgovaranju ove brojalice dodiruje se svaki djetetov prst po redu.

3. GOVOR

“Govor je bio i ostao osnovni način komunikacije među ljudima” (Andrešić, Benc Štuka, Gugo Crevar, Ivanković, Mance, Mesec, Tambić, 2010, str. 8)

Dobro zdravlje, uredno razvijeni govorni organi, uredan sluh, uredan intelektualni razvoj i stimulativno okruženje preduvjeti su za razvoj govora. Nadalje, uredno razvijen jezik i govor preduvjeti su za primjeren razvoj djeteta u cijelosti (Andrešić i sur., 2010). Najintenzivniji razvoj govora događa se u prve tri godine života. U tom razdoblju dijete prođe faze od prvog krika i glasanja, sve do kompetentne participacije u razgovoru u kojem dijete govorom može iskazati svoje potrebe, osjećaje, stavove (Andrešić i sur., 2010).

3.1. NASTANAK GOVORA I GOVORNI ORGANI

Najvažnijim sastavnicama za nastanak glasa, a onda i govora, smatraju se: disanje koje proizvodi energiju, odnosno pokretnu silu nužnu za nastanak glasa, glasnice kao organi koji proizvode ton te rezonantne šupljine koje glasu daju konačnu čujnost (Prizl-Jakovac, Brestovci, 2001). Osim toga, u nastajanju glasa sudjeluju i govorni organi koji sudjeluju u stvaranju izgovorenog zvuka. Govorni organi

moduliraju zračnu struju i tako stvaraju glasove. Koordiniranim radom respiracije, odnosno disanja, izgovora, rezonancije i artikulacije nastaje kvalitetan glas koji nosi brojne informacije i doprinosi samoj razumljivosti izgovorenog (Prizl-Jakovac, Brestovci, 2001). Pluća, grkljan, jezik, zubi i usne su glavni govorni organi u našem tijelu. Među njima, grkljan je najvažniji organ za govor jer proizvodi zrak u plućima i provodi zrak iz pluća te u njemu nastaje glas. Glas se stvara tako što se zrak koji je zadržan u plućima polako otpušta nakon čega prolazi kroz spojene glasnice koje kod izgovora titraju te pri prolasku zraka nastaju glasovi (Andreis i Jalšovec, 2009).

3.2. RAZVOJ GOVORA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Prema Posokhovej (1999), prati se djetetov razvoj govora u pripremnom predverbalnom periodu (od rođenja do 12 mjeseci) te razvoj govora od prve do šeste godine.

Prva faza u predverbalnom periodu je faza fiziološkog krika i refleksnog glasanja koja traje od rođenja do 2. mjeseca. Takva su glasanja spontana i njima se održavaju fiziološko i emotivno stanje djeteta. U toj fazi, dijete nesvjesno pomiče govorne organe što se može povezati s njenim spontanim pokretima nogu, ruku, prstiju (Posokhova, 1999). Glasanje je u toj fazi slično kod svih beba bez obzira na jezično okruženje. Tek će se nakon 6. mjeseca, ukoliko beba čuje, prepoznati namjerna produkcija glasova materinskog jezika (Andrešić i sur., 2010). Ova je faza vrlo važna za cjelokupni razvoj govora kod djece. Mozak bebe postupno uči kontrolirati izgovor glasova i slušanje, a taj proces čini temelj za ostvarivanje svjesnog razvoja govora. Kontrola se najprije uspostavlja nad intenzitetom glasa kontrolirajući rad abdominalnih mišića pa nad visinom glasa, odnosno rad glasnice te, na kraju, nad pokretom govornih organa u usnoj šupljini (Posokhova, 1999).

Druga faza traje od 2. do 5. mjeseca. Praćena je kvalitetnom promjenom krika te pojavom smijeha i gukanja. Tada dijete počinje ovladavati prvim elementom ljudskog govora- intonacijom. U toj je fazi važno uspostavljati što bogatiju emotivnu komunikaciju s bebom jer se tada pojavljuje gukanje. Glasovi gukanja se pojavljuju kao reakcija na govor, osmijeh i emotivnu interakciju s roditeljima.

Također, u drugoj se fazi ostvaruje prijelaz između refleksnog spontanog glasanja i komunikativnog glasanja, pojavljuju se počeci imitacije i aktivno smijanje (Posokhova, 1999).

Od između 4. i 5. mjeseca do između 7. i 8. mjeseca traje treća faza. Glasovne igre i brbljanje su karakteristike ove faze. U usnoj se šupljini sve više stvaraju suglasnici jer sada u usnoj šupljini ima više prostora. Ovaj period je vrlo važan za govorni razvoj jer se u njemu ostvaruje spajanje odvojenih glasova u glasovne sekvence na temelju kojih se gradi govor (Posokhova, 1999).

Posljednja, četvrta faza u predverbalnom periodu traje od između 5. i 7. mjeseca do 12. mjeseca. U njoj se javlja aktivno slogovno brbljanje te glasovi brbljanja podsjećaju na prave glasove materinskog jezika. Brbljanje, u ovoj fazi, postaje socijalno, što znači da dijete aktivno brblja u igri s odraslima, pokušava privući pozornost brbljanjem, pažljivo sluša ljudski govor. Razumijevanje govora se razvija intenzivno te, na kraju prve godine, dijete svjesno reagira na vlastito ime, na riječ "Ne" i na jednostavnu uputu. Zadnja se predverbalna faza smatra vrlo osjetljivom fazom za razvoj govora. Razvoj se odvija i putem usavršavanja svjesne glasovne percepcije ljudskog govora, a ne isključivo putem imitacije te dijete svjesno i postupno gradi vlastiti slušno-govorno-pokretni sustav (Posokhova, 1999).

Razvoj govora od prve do šeste godine započinje intenzivnim razvojem intonacijskog elementa govora u povezanosti s emocijama, gestama i mimikom što se događa tijekom prve godine života. Na temelju toga dijete počinje govoriti prve smislene riječi. Nakon djetetove prve smislene riječi, bogatstvo dječjeg rječnika se intenzivno razvija. U drugoj godini života, djetetov govor se sastoji od pojedinih riječi koje je dijete usvojilo iz govora odraslih ili ih je stvorilo samo. U drugoj polovici druge godine života, dijete počinje spontano povezivati dvije riječi i stvarati svoje prve rečenice, a nakon navršene dvije godine, dijete u govoru upotrebljava rečenice sastavljene od dvije do tri riječi. Razumijevanje se i dalje intenzivno razvija te djeca u toj dobi razumiju više nego što mogu samostalno izraziti riječima. Izgovor većine glasova je još nejasan, a značenje pojedine riječi je veoma široko. Jedna riječ u različitim situacijama označava različite stvari (Posokhova, 1999).

Između 2. i 6. godine života, izgovor glasova postaje razumljiv i jasan, rječnik se obogaćuje i govor postaje gramatički ispravan. Dijete između 2. i 3. godine dobro razumije kratke priče i bajke. Između 4. i 6. godine razumije složene proširene rečenice te većinu gramatičkih kategorija razumije i upotrebljava ih u vlastitom govoru. Starije predškolsko dijete uspješno se sporazumijeva sa svojom okolinom, ali se govor razvija i dalje. Razdoblje ranog i predškolskog djetinjstva stvara temelj za usvajanje sljedećih govornih vještina – čitanje i pisanje.

4. POREMEĆAJI GOVORA, JEZIKA I KOMUNIKACIJE DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Govorna komunikacija ima vrlo važnu ulogu u odgoju, obrazovanju i kasnije u profesionalnom djelovanju. Zbog toga je rano prepoznavanje odstupanja, rane jače stimulacije razvoja govora i rane intervencije bitno za sprječavanje nastanka poremećaja koji se, u konačnici, negativno odražavaju na cjelokupni djetetov razvoj (Andrešić i sur., 2010).

4.1. POREMEĆAJI IZGOVORA

Poremećaji izgovora još se nazivaju i dislalija ili artikulacijski poremećaji (Andrešić i sur., 2010). Poremećaj izgovora obuhvaća odstupanja u govoru u kojima dijete, zbog različitih razloga, ne može pravilno izgovoriti neke glasove, miješa ih, izostavlja te nepravilno izgovara slogove ili cijele riječi. Rječnik djeteta koje ima poremećaj izgovora je dovoljno bogat te mu je sam govor gramatički pravilan (Posokhova, 1999). Prema Andrešić i sur. (2010), poremećaj izgovora može se javiti u tri oblika: izostavljanje ili nečujna realizacija glasa, odnosno *omisija*, zamjena glasa ili *supstitucija* te nepravilno izgovaranje glasa ili skupine glasova, odnosno *distorzija*. Omisija se prepoznaje kada dijete ne može izgovoriti neki glas, npr. umjesto "riba", ono izgovara "iba". Onda kada dijete glas ili skupinu glasova koje ne može izgovoriti, zamjenjuje drugim glasom, govorimo o supstituciji (npr. "šuma" izgovara kao "suma"). Distorziju uočavamo onda kada

dijete izgovara glasove, ali njihova zvukovna realizacija odstupa od standardnog izgovora, npr. "francuski", grelni izgovor glasa R. Svi spomenuti oblici poremećaja izgovora mogu biti sustavni i nesustavni. Oni oblici koji su sustavni uvijek su prisutni u djetetovu govoru. Ono na isti način radi određene pogreške. Nesustavni oblici poremećaja izgovora, u djetetovu govoru nisu uvijek i dijete ih ne radi uvijek na isti način. Nesustavne pogreške izgovora mogu pratiti rani razvoj pa se, prema tome, mogu smatrati dijelom normalnog govornog razvoja do četvrte godine. Ukoliko greške ostanu i nakon četvrte godine, tada se govori o *leksičkoj dislaliji* ili *nesigurnoj slici riječi*. Leksička dislalija očituje se u izostavljanju glasova ili slogova u riječima, dodavanju slogova ili glasova u riječima, zamjenjivanjem mjesta glasovima ili slogovima u riječima. Također, poremećaje izgovora glasova možemo razlikovati i prema glasovnim skupinama. Tako postoje: sigmatizam (poremećaj izgovora glasova S/Z/C, Š/Ž/Č, DŽ/Đ), rotacizam (poremećaj izgovora glasa R), lambdacizam (glas L i glas LJ), kapacizam i gamacizam (glasovi K i G), tetacizam i deltacizam (glasovi T i D) te etacizam (glas E). Važno je znati i naglasiti da je razvoj izgovora kod svakog djeteta individualan i postupan te da će neka djeca lakše pravilno izgovoriti sve glasove, dok će druga do pravilnog izgovora doći putem mnogih pogrešaka. Kako bismo procijenili kada ćemo pogreške tretirati kao poremećaje, bitno je okvirno znati do koje godine ih možemo tolerirati. Prema tome, dijete starije od 5 godina i 6 mjeseci trebalo bi pravilno izgovarati sve glasove našeg izvornog sustava (Andrešić i sur., 2010).

Poznavanje uzroka poremećaja ključ je za stvaranje preventivnih mjera (Posokhova, 1999). Uzroke poremećaja izgovora ponekad nije moguće sa sigurnošću pronaći te ih se u većini slučajeva može samo naslućivati. Poznato je da poremećaje izgovora mogu uzrokovati vidljiva organska odstupanja u građi govornih organa koji sudjeluju u artikulaciji, odnosno izgovoru glasova (usne, jezik, nepce, čeljust, zubi) ili blaga oštećenja sluha. Također, uzroci mogu biti i motorička nespretnost i nedovoljna diferenciranost pokreta jezika, usnica, gornje i donje čeljusti, ali i neke loše navike iz djetinjstva, kao što su preduga uporaba "dude-varalice", bočice ili "dudanje" prsta. Neki od uzroka su još i slabiji fonematski sluh (onaj koji djetetu pomaže uočiti i usvojiti razlike među glasovima), nepravilan govorni uzor, zaostajanje u intelektualnom razvoju,

cerebralna paraliza i neki drugi poremećaji koji su onda popraćeni poremećajima izgovora (Andrešić i sur., 2010).

4.2. POREMEĆAJI RITMA I TEMPА GOVORA

4.2.1. MUCANJE

Mucanje je vrlo čest poremećaj tečnosti, tempа i ritma govora koji se manifestira u grčevima mišićа govornih organa, a prate ga i grčevi mimičkih mišićа lica i nekontrolirani pokreti tijela ukoliko je mucanje jako (Posokhova, 1999). Spomenuti grčevi izazivaju nevoljno prekidanje tečnosti govornog procesа, odnosno višekratno ponavljanje ili napeto izgovaranje slogova i glasova, prisilne stanke između riječi ili usred riječi, iznenadni prekid govora te različite kombinacije svih tih simptoma (Posokhova, 1999). Ovaj se poremećaj najčešće javlja između druge i pete godine predškolskog periodа, ali se može javiti i kasnije. Dio djece između druge i pete godine života, kada se njihov govor intenzivno razvija, prolazi fazu "fiziološkog mucanja" koje se definira kao razvojna netečnost govora. U većini slučajeva, takvo mucanje i njegovi simptomi spontano nestanu. Ipak, ponekad normalna razvojna netečnost može postati uzrok poremećaja te prerasti u "pravo mucanje" (Andrešić i sur., 2010).

Govor zahtijeva fine pokrete artikulacijskih organa i njihovu međusobnu usklađenost. Također, govor se odvija u određenom vremenskom trajanju. Prema tome, svako odstupanje u brzini ili u koordinaciji pokreta te u vremenskom trajanju govora, stvara poremećaj u govoru. Uzroci poremećaja mucanja su kompleksni, točan uzrok još se ne zna, ali da bi došlo do pojave pravog mucanja, moraju se poklopiti tri čimbenika. Jedan je od njih genetska predispozicija, drugi je karakteristika, odnosno osjetljivost osobe kod koje se mucanje pojavi, a treći provocirajući faktor, odnosno stresni događaj ili iznenadni stres. Ova se tri čimbenika moraju poklopiti kako bi došlo do pojave mucanja. Dijete mora biti po prirodi osjetljivije, imati genetsku predispoziciju i mora biti izloženo stresu. Djeca koja mucaju češće ponavljaju glasove i slogove dva ili više puta prije nego uspiju izgovoriti riječ, imaju poteškoće u započinjanju izgovaranja riječi. Djeca koja mucaju svjesna su svojeg poremećaja i govor doživljavaju kao nelagodu. Tijekom

njihova govora, uočava se napetost mišića lica, usana i drugih mišića koji sudjeluju u govoru, ukočenost ili brzi titraji pojedinih dijelova ili cijelog tijela. Bitno je da se kod razgovora s djecom koja imaju poremećaj mucanja pažnja usmjeri na sadržaj, na ono što dijete govori, a ne kako to govori te da se dijete nikada ne prekida dok govori. Također, djetetu se ne smiju naglašavati njegove govorne pogreške te mu se ne smije govoriti da stane, počne govoriti ponovno, da duboko udahne ili da priča sporije (Andrešić i sur., 2010).

4.2.2. BRZOPLETOST

Brzopletost je poremećaj tečnosti govora. Dijete koje je brzopleto ima ubrzan tempo govora, česte artikulacijske pogreške u govoru, nepravilan izgovor glasova i siromašan rječnik. Rečenice koje dijete sastavlja su kratke, isprekidane, po strukturi uglavnom jednostavne, a u dužim rečenicama su prisutne gramatičke pogreške. Ono posjeduje kratku i lako otklonjivu pažnju te se teško koncentrira na ono što je bitno. Dijete koje muca i dijete koje je brzopleto razlikuju se u tome što dijete koje ima poremećaj brzopletosti nije svjesno svojeg govornog poremećaja, a ono koje ima poremećaj mucanja je. Relativno je malen broj onih koje imaju isključivo poremećaj mucanja ili isključivo poremećaj brzopletosti. Najčešće ta dva poremećaja dolaze zajedno pa se zbog toga, u dijagnostici, brzopletost često mijenja s mucanjem. Ipak, mucanje i brzopletost mogu se razlikovati. Prema Andrešić i sur. (2010) neke od razlika su sljedeće: dijete s brzopletošću nema strah od govora, dok ga dijete koje muca ima; u teškim situacijama je dijete koje ima poremećaj brzopletosti orijentirano na govor i govori bolje, a dijete koje ima poremećaj mucanja govori lošije jer se strah povećava; u opuštenim situacijama je obrnuto, dijete koje muca tada govori bolje jer nema napetosti; čitanje poznatog teksta za dijete s brzopletošću će proći lošije, dok će dijete s mucanjem čitati bolje jer zna što ga očekuje; u čitanju nepoznatog teksta bit će obrnuto, dijete koje je brzopleto koncentrirat će se na sadržaj pa će čitati bolje, a dijete s mucanjem lošije jer ne zna što ga očekuje.

4.2.3. BRADILALIJA

Za razliku od brzopletosti, karakteristika ovog poremećaja je pretjerano spor govor. Bradilalija se javlja kao posljedica oboljenja središnjeg živčanog sustava te kod djece smanjenih intelektualnih teškoća ili djece koja imaju psihičke poteškoće. Obilježje ovog poremećaja je produžavanje svih glasova, posebno samoglasnika te usporen ritam i tempo govora. Djeca koja imaju ovaj poremećaj su usporena i tromo i u drugim aktivnostima. To je razlog zbog kojeg kod djece s usporenim govorom treba poticati i vježbati motoriku cijelog tijela te preko nje motoriku govornih organa jer na taj način vježbamo i sam govor (Andrešić i sur., 2010).

5. UTJECAJ BROJALICA NA RAZVOJ GOVORA KOD DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

Govor djeteta predškolske dobi razvija se postupno, a predškolsko dijete uči izravno i neizravno. Govorna sposobnost djeteta razvija se raznim govornim oblicima, sadržajima i sredstvima. Konkretno, radom u dječjem vrtiću može se učiniti mnogo za razvitak djetetova govora, ali i za unaprjeđenje jezika. Kako bi se to postiglo, potrebno je da odgojitelj posjeduje znanje, prikladan metodički postupak i strpljivost. Neki od postupaka kako da dijete spontano razvija govor i uči slušati druge su improvizaciju s lutkom, pričanje priča, dramske aktivnosti, glazbene aktivnosti u koje se ubraja i obrada brojalica (Peteh, 1998).

“Brojalice su značajne za razvitak govora, verbalnu komunikaciju.” (Peteh, 1998, str. 13) Osim toga, potiču na govornu aktivnost, oslobađaju dječji govor, motiviraju djecu da njihov govor bude slobodan i tečan, a rječnik bogat. One pridonose pravilnom izgovoru pojedinih glasova, smanjuju govorne smetnje te razvijaju i izgrađuju dikciju, intonaciju i naglasak. Brojalice obogaćuju dječju spoznaju te motiviraju djecu na kreativne govorne igre prema vlastitom interesu. Također, razvijaju ritam i pokret koji se mogu izraziti na različite načine (Peteh,

1998). S obzirom da je, prema Šmit (2001), ritam, uz intonaciju, intenzitet, napetost i vrijeme uz pauzu, jedan od osnovnih strukturalnih sastavnica govora, on se uspoređuje s glazbenim elementom ritma. Za odgoj glazbenog sluha i za reproduciranje bilo kojeg oblika muziciranja, ritam je vrlo važan. Tako je ritam vrlo važan i za razvoj pravilnog govora djeteta, odnosno za razumijevanje njegova govora. Brojalice su tako izraz dječjeg ritma i vrlo su dobra vježba za još nedovoljno oblikovan govorni aparat, a njihova laka percepcija i memoriranje pridonose učinkovitosti u razvoju djetetova govora (Šmit, 2001).

5.1. UTJECAJ BROJALICA NA POJEDINE GOVORNE, JEZIČNE I KOMUNIKACIJSKE POREMEĆAJE

Ukoliko se kod djeteta uoče teškoće u jezičnom izražavanju ili odstupanja u govornom razvoju, potrebno je potražiti pomoć stručnjaka, logopeda. No, djetetu u takvim situacijama uvelike mogu pomoći ljudi iz njegove svakodnevne okoline kao što su roditelji i odgojitelji (Andrešić i sur., 2010).

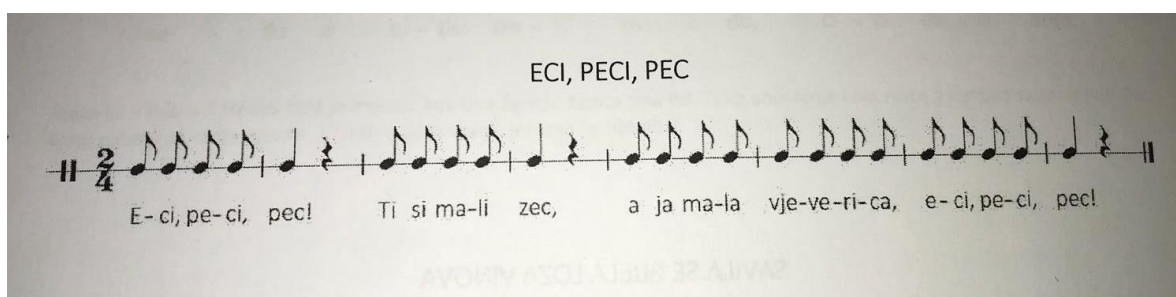
Svakom je djetetu lakše prihvatiti neko govorno gradivo ukoliko je ono ritmično i dostupno vizualizaciji (Herljević, Posokhova, 2002). Takve sadržaje dijete uči spontano, bez naprezanja jer osjeća zadovoljstvo već kod samog procesa ponavljanja istog. U logopediji je poznato da nije dovoljno samo formirati ispravnu artikulaciju glasa, već je tu artikulaciju potrebno automatizirati na posebnom govornom gradivu u kojem će se novi glas pojavljivati u različitim pozicijama te tako diferencirati novi glas od njegova supstituta, odnosno onog glasa koje je dijete do tada izgovaralo. Faza automatizacije za dijete može biti dugotrajna, dosadna i mukotrpa jer je neizostavno višekratno ponavljanje. Stoga, ritmični i jednostavni sadržaji djetetu će pružiti ugodu ponavljanja te će tako automatizaciju i diferencijaciju glasova dijete doživjeti kao igru. Također, tematske brojalice o prirodi, životinjama, obitelji i sl. materijal su koji pozitivno utječe na djecu s nedovoljno razvijenim govorom i specifičnim jezičnim teškoćama (Herljević, Posokhova, 2002).

Slijede primjeri nekih brojalica koje utječu na pravilno izgovaranje pojedinih glasova, odnosno na poremećaj izgovora kod djece predškolske dobi.

Nepравilan izgovor glasa C mogao bi se vježbati izgovaranjem i ponavljanjem brojalice "Eci, peci, pec" zbog ponavljanja tog glasa u sadržaju brojalice. (slika 13.)

Slika 13. Brojalica "Eci, peci, pec"

Izvor: Kraljić J. (2017.) Pjesmom kroz igru, skripta. Zagreb: Učiteljski fakultet, str. 44, fotografirala autorica

Također, primjer brojalice koja može pomoći u automatizaciji glasa C je "Mrvice". (primjer 1.)

Primjer 1. Brojalica "Mrvice"

Ide braco u šumicu,
Nosi jednu košaricu.
Al' što u njoj ima
Neće reći svima.
Al' to znaju ptičice,
On im nosi mrvice.

Izvor: Herljević I., Posokhova I. (2002) Govor, ritam, pokret. Lekenik: Ostvarenje, str. 10

Za automatizaciju i diferencijaciju glasa S mogu se uvježbavati i ponavljati brojalice "Pusa" i "Osa" (primjer 2. i primjer 3.)

Primjer 2. Prikaz brojalice "Pusa"

Pusu mami,
Pusu tati.
Deset sati,
Idem spati.

Izvor: Herljević I., Posokhova I. (2002) Govor, ritam, pokret. Lekenik: Ostvarenje, str. 7

Primjer 3. Prikaz brojalice "Osa"

Sasa, sasa, sosa
Ubola me osa.
Sasa, sasa, sosu,
Za tu nogu bosu.
Sasa, sasa, sosi,
Sad me doma nosi.
Sasa, sasa, susu,
Daj mi jednu pusu!

Izvor: Herljević I., Posokhova I. (2002) Govor, ritam, pokret. Lekenik: Ostvarenje, str. 8

Pogrešni izgovori glasova Z, L i R s djecom se mogu vježbati ponavljanjem sljedećih brojalica. (primjer 4., primjer 5. i primjer 6.)

Primjer 4. Prikaz brojalice "Mraz" za diferencijaciju i automatizaciju glasa Z

Zima, zima, mraz je pao.

Bit će jako hladan dan.

Ništa za to, zdrav si, zlato,

Uzmi čizme, hajde van!

Izvor: Herljević I., Posokhova I. (2002) Govor, ritam, pokret. Lekenik: Ostvarenje, str. 9

Primjer 5. Prikaz brojalice "Danijela" za diferencijaciju i automatizaciju glasa L

Jaje snijela koka bijela,

Uzela ga Danijela.

Skuhala ga i pojela.

Nije koki rekla hvala.

Nije znala – još je mala.

Izvor: Herljević I., Posokhova I. (2002) Govor, ritam, pokret. Lekenik: Ostvarenje, str, 15

Primjer 6. Prikaz brojalice "Medo trubi" za diferencijaciju i automatizaciju glasa R

Medo trubi:

Tra-ta, ra-ta!

Tra-ta, ra-ta!

Gori vatra!

Brzo vode!

Vatru gasi!

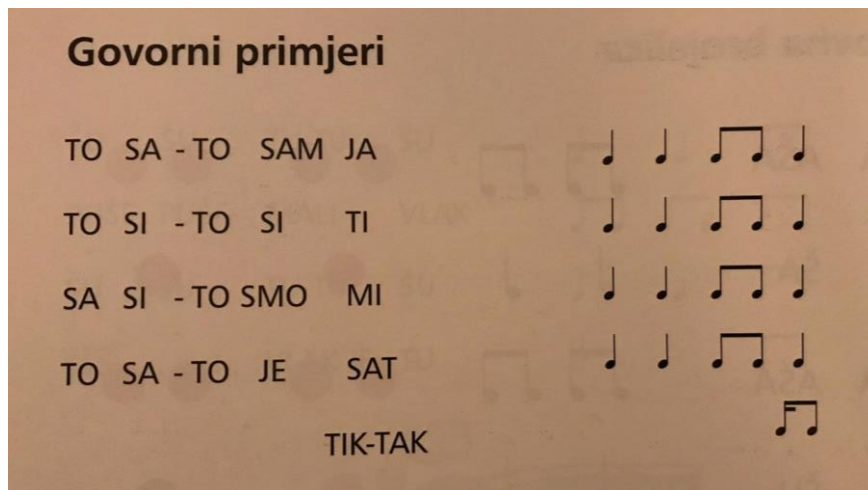
Mojem Gari

Kuću spasi!

Izvor: Herljević I., Posokhova I. (2002) Govor, ritam, pokret. Lekenik: Ostvarenje, str. 17

Dijete koje ima poremećaj izgovora, osim pogrešnog izgovaranja jednog glasa, često pogrešno izgovara i pojedine slogove. (slika 14., primjer 7.)

Slika 14. Prikaz govorenog primjera za korekciju sloga SA koji je izgovoren kao TA

Izvor: Šmit, M. B. (2001) Glazbom do govora. Zagreb: Naklada Haid, str. 83, fotografirala autorica

Primjer 7. Brojalica kojom se može korigirati slog CA koji je izgovoren kao TA

Opa-cupa opa-capa
Mala maca šeta sama
Opa-cupa opa-cap
Mala maca mora stat!
Pazi, maco, pazi!
Da te auto ne pogazi!

Izvor: Šmit, M. B. (2001) Šmit, M. B. (2001) Glazbom do govora. Zagreb: Naklada Haid, str. 101

Brojalice, uz pjesmice, također služe djeci da sama stvaraju male koreografije. Na spontanost kretanja i pokreta dijelova tijela u prostoru, a time i u govoru utječe razvijena motorika. Osim toga, razvijena motorika omogućuje strukturiranje ritma i govora, a pravilna motorika omogućuje harmoničnost tjelesne napetosti što se očituje u dobroj intonaciji i intenzitetu glasa. Dakle, bez pravilne motorike, odnosno bez usmjeravanja razvoja motorike i njegove veze sa zvukom i pokretom u glazbeno-ritmičkim strukturama, nema dobro razvijenog govora. Motoriku također razvijamo kroz usvajanje i ponavljanje brojalica uz pokret. Taj pokret može biti pljesak. Pljesak ruku prati ritam teksta te se tako razvijaju makromotorika i mikromotorika. Osim pljeskanja, pokretati se može cijelo tijelo ili samo prsti. Kroz takve pokrete ostvaruju se ritmizirani pokreti te povezuju neuropsihološke komponente koje su važne za rehabilitaciju mucanja i ostalih govornih poremećaja tempa i ritma (Šmit, 2001). (slika 15.)

Slika 15. Prikaz motoričke igre prstima

Izvor: Šmit, M. B. (2001) Šmit, M. B. (2001) Glazbom do govora. Zagreb: Naklada Haid, str. 83, fotografirala autorica

Na poremećaje tempa i ritma govora rehabilitatori (logopedi), ali i odgojitelji i roditelji te svi oni koji rade s djecom koji imaju takvu vrstu govornog poremećaja mogu utjecati promjenama u tempu brojalica koje s djecom izgovaraju tako da se jednom brojalica izgovara sporo, a drugi put brže te se ponavljanjima tempo izmjenjuje (Andrešić i sur. 2010).

6. ZAKLJUČAK

Poticanje govora kod djece predškolske dobi, zbog sve češćih jezičnih, govornih i komunikacijskih poremećaja, od velike je važnosti. Na razvoj govora, ali i na teškoće i poremećaje u govornom razvoju utječe djetetova okolina. Ukoliko je ta okolina dovoljno stimulativna, razvoj govora i rehabilitacija poremećaja, ići će u dobrom smjeru. Sukladno tome, odgojitelji u dječjim vrtićima trebaju pomno i kreativno osmisliti i isplanirati sve aktivnosti koje će provoditi s djecom kako bi one, osim poticajne, djeci bile zanimljive, kako bi ih djeca doživjela kroz igru te kako bi se ona, ni ne osjetivši, govorno razvijala, učila i ispravljala moguće pogreške. Jedan od načina za to je svakako brojlica kao snažan glazbeni poticaj. Svojom kratkom strukturom koja se lako pamti, riječima koje mogu biti smislene ili besmislene, ali i mogućnošću sa stvaranjem potpuno novog sadržaja, djecu zainteresirati i zaigrati. Predškolsko je doba najpovoljnije za razvoj glazbene sposobnosti, a velika je prednost što se preko iste može utjecati na druga razvojna područja među kojima je i govor. Izgovarajući i ponavljajući brojlicu, a imajući na umu vrijeme i strpljenje koje je potrebno za dolazak do željenih rezultata, u isplaniranoj aktivnosti, djeca će kroz igru razvijati motoriku, ritam, intonaciju, intenzitet glasa, a samim time i govor.

7. PRILOZI

7.1. Popis slika

Slika 1. Prikaz govorene brojalice

Slika 2. Prikaz dječje igre s pjevanjem "Boc, boc iglicama"

Slika 3. Prikaz konkretne brojalice kojoj sadržaj prikazuje zbivanja i svakodnevene situacije u djetetovoj okolini

Slika 4. Prikaz konkretne brojalice kojoj sadržaj prikazuje životinjske ljubimce

Slika 5. Prikaz konkretne brojalice kojoj sadržaj prikazuje prigodne situacije

Slika 6. Prikaz konkretne brojalice kojoj sadržaj prikazuje prirodne pojave

Slika 7. Prikaz konkretne brojalice kojoj sadržaj prikazuje život prirode

Slika 8. Prikaz konkretne brojalice kojoj sadržaj ima didaktičko značenje

Slika 9. Prikaz konkretne brojalice kojoj je sadržaj nestvaran

Slika 10. Prikaz besmislene brojalice

Slika 11. Prikaz kombinirane brojalice

Slika 12. Brojalice "Sjela baba u balon" i "Gdje si bila Ančice?" koje se izgovaraju uz igru rukama

Slika 13. Brojalica "Eci, peci, pec"

Slika 14. Prikaz govorenog primjera za korekciju sloga SA koji je izgovoren kao TA

Slika 15. Prikaz motoričke igre prstima

7.2. Popis primjera

Primjer 1. Brojalica "Mrvice"

Primjer 2. Prikaz brojalice "Pusa"

Primjer 3. Prikaz brojalice "Osa"

Primjer 4. Prikaz brojalice "Mraz" za diferencijaciju i automatizaciju glasa Z

Primjer 5. Prikaz brojalice "Danijela" za diferencijaciju i automatizaciju glasa L

Primjer 6. Prikaz brojalice "Medo trubi" za diferencijaciju i automatizaciju glasa R

Primjer 7. Brojalica kojom se može korigirati slog CA koji je izgovoren kao TA

LITERATURA

1. Andreis I., Jalšovec D. (2009). Anatomija i fiziologija; udžbenik za učenike 1. razreda srednje medicinske škole. Zagreb: Školska knjiga
2. Andrešić, D., Benc Štuka, N., Gugo Crevar, N., Ivanković I., Mance, V., Mesec I., Tambić, M. (2010) Kako dijete govori? Razvoj govora i jezika, najčešći poremećaji jezično-govorne komunikacije djece predškolske dobi. Buševac: Planet Zoe d.o.o.
3. Gospodnetić, H (2015). Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima. Zagreb: Mali profesor d.o.o.
4. Herljević I., Posokhova I. (2002). Govor, ritam, pokret. Lekenik: Ostvarenje
5. Jurišić, G, Sam Palmić R. (2002). Brojalica: snažni glazbeni poticaj. Rijeka: Adamić
6. Kraljić, J. (2017.) Pjesmom kroz igru, skripta. Zagreb: Učiteljski fakultet
7. Peteh, M. (1998). Zlatno doba brojalice. Zagreb: Alineja
8. Posokhova, I. (1999). Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece; priručnik za roditelje. Zagreb: Ostvarenje
9. Prizl-Jakovac, T., Brestovci B. (2001) Fonacija osoba s afazijom. Izvorni stručni rad
10. Šego, J. (2009). Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece; jezične igre kao poticaj dječjem govornom razvoju. *Govor*, vol. 2, XXVI, str. 119-149
11. Šmit, M. B. (2001). Glazbom do govora. Zagreb: Naklada Haid
12. Velički, V. (2009). Poticanje govora u kontekstu zadovoljenja dječjih potreba u suvremenom dječjem vrtiću. *Metodika 18*, vol. 10, br. 1, 2009, str. 80-91

IZJAVA O SAMOSTALNOJ IZRADI RADA

Kojom ja, Ana-Bruna Ištuk, studentica Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, kao autor završnog rada s naslovom: Utjecaj brojalica na razvoj govora kod djece predškolske dobi; izjavljujem da sam završni rad izradila samostalno pod mentorstvom Josipe Kraljić, v. pred. uz pomoć stručne literature i znanja stečenog na fakultetu.